

STOWARZYSZENIE KSIĘGOWYCH W POLSCE
RADA NAUKOWA

ZESZYTY
TEORETYCZNE
RACHUNKOWOŚCI

Vol. 48, NUMER 1

WARSZAWA 2024

Spis treści / Table of contents

Anna Szychta, <i>Od Zespołu Redakcyjnego</i> – Editorial	7
Michał Chalastra, Roman Kotapski, <i>Zarządczy rachunek wyników jako niewykorzystana szansa sprawozdawczości w małych i średnich przedsiębiorstwach</i> – The management income statement as an untapped reporting opportunity in small and medium-sized enterprises	11
Marta Nowak, Beata Sadowska, <i>Stan zaawansowania controllingu personalnego w Lasach Państwowych oraz kierunki jego rozwoju</i> – The advancement of human resource controlling in State Forests and the directions of its development	29
Arleta Szadziewska, Grzegorz Bucior, Elżbieta Jaworska, <i>Wykorzystanie fotografii w raportach niefinansowych jako narzędzia legitymizacji działalności spółek z branży spożywczej w Polsce</i> – The use of photography in non-financial reporting as a tool for legitimizing the activities of companies from the food industry in Poland	49
W kierunku umiędzynarodowienia / Towards internationalization	
Małgorzata Cygańska, Anna Bartoszewicz, <i>Socio-ethical determinants of operational and accounting manipulation. Empirical research results</i> – Społeczno-etyczne determinanty manipulacji operacyjno-księgowych. Wyniki badań empirycznych	81
Elżbieta Izabela Szczepankiewicz, Joanna Błażyńska, Beata Zaleska, Hanna Czaja-Cieszyńska, Dominika Kordela, <i>The “comply or explain” principle in corporate governance statements in Poland</i> – Zasada „przestrzegaj lub wyjaśnij” w oświadczeniach o stosowaniu zasad ładu korporacyjnego w Polsce	99
Aleksandra Szewieczek, Ewa Wanda Maruszewska, Marzena Strojek-Filus, Dorota Adamek-Hyska, <i>How do public sector accounting practitioners perceive faithful representation of financial statements? Evidence from Poland</i> – Jak praktycy rachunkowości sektora publicznego postrzegają wierną prezentację w sprawozdaniach finansowych? Doświadczenia z Polski	137
Ze współpracy z zagranicą / International cooperation	
Miloš Petković, Piotr Luty, Vule Mizdraković, <i>Corporate news disclosure on intangible assets during the COVID-19 crisis in pharmaceutical companies</i> – Ujawnianie informacji o wartościach niematerialnych i prawnych w komunikatach spółek farmaceutycznych podczas kryzysu COVID-19	155
Andrijana Rogośić, Helena Repić, <i>Pressures to breach accounting ethics principles and job satisfaction of accountants</i> – Naciski na naruszanie zasad etyki rachunkowości i satysfakcja z pracy księgowych	173

Sprawozdania z konferencji / Report of the conference

Piotr Bednarek, *XXVII ogólnopolska konferencja naukowa Rachunkowość a controlling. Wyzwania współczesnej rachunkowości i controllingu, Polanica-Zdrój, 9–11 października 2023 roku*

– XXVII Conference on Accounting and Controlling. Challenges of contemporary accounting and controlling held in Polanica-Zdrój, October 9–11, 2023 187

Konferencje naukowe w dziedzinie rachunkowości i finansów organizowane przez szkoły wyższe w Polsce w 2024 roku

– Scientific conferences in the field of accounting and finance organized by universities in Poland in 2024 193

Informacje dla autorów 195

Instructions for authors 213

Zarządczy rachunek wyników jako niewykorzystana szansa sprawozdawczości w małych i średnich przedsiębiorstwach

MICHAŁ CHALASTRA, ROMAN KOTAPSKI

Streszczenie

Cel artykułu: Celem głównym artykułu jest przedstawienie praktycznych wdrożeń koncepcji zarządczego rachunku wyników w przedsiębiorstwach z sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP). Celami pomocniczymi są: przedstawienie i analiza praktycznych układów zarządczych rachunków wyników wdrożonych w polskich przedsiębiorstwach na podstawie wybranych przykładów z literatury i autorskich wdrożeń oraz identyfikacja przyczyn braku stosowania w praktyce zarządczych rachunków wyników w przedsiębiorstwach.

Metodyka/podejście badawcze: Badanie przeprowadzono w różnych branżowo przedsiębiorstwach. Jako metodę badawczą zastosowano studium przypadku.

Wyniki: W artykule zostały przedstawione studia przypadków opisujące zarządcze rachunki wyników w przedsiębiorstwach z różnych branż oraz przyczyny braku stosowania tego typu rozwiązań w przedsiębiorstwach polskich z sektora MSP.

Ograniczenia/implikacje badawcze: Konsekwencją typowego „księgowego” podejścia w sprawozdawczości finansowej w MŚP jest brak lub mała użyteczność rachunkowości jako takiej w zarządzaniu przedsiębiorstwem.

Praktyczne implikacje: Odpowiednia konstrukcja zakładowego planu kont pozwala na sporządzenie zarządczego rachunku wyników na potrzeby decyzyjne.

Oryginalność/wartość: Niniejszy artykuł stanowi podsumowanie i równocześnie refleksję nad konstrukcją i wykorzystaniem narzędzi rachunkowości zarządczej w zarządzaniu przedsiębiorstwem oraz sprawozdawczości w MŚP. Podstawą tego podsumowania i refleksji jest długoletnia praktyka wdrożeniowa, naukowa, szkoleniowa i dydaktyczna autorów.

Słowa kluczowe: rachunkowość zarządcza, zarządczy rachunek wyników, wielostopniowy i wieloblokowy rachunku wyników, rachunek kosztów zmiennych, małe i średnie przedsiębiorstwa.

Abstract

Purpose: The main aim of the article is to present the concept of managerial account reporting for a production company from the SME sector, using case studies. The auxiliary aims were to present the systems of managerial account reporting for different sectors in the literature and to explain its absence in Polish companies.

Methodology/approach: The article is based on the implementations of cost accounting in companies in different sectors. The case study method is applied in the study.

Findings: The article presents case studies that describe in-house managerial account reports in companies from different sectors and the reasons for not using such solutions in Polish companies.

Research limitations/implications: The consequences of the typical 'accountancy' approach in financial reporting in SMEs is the lack of and the limited usefulness of accounting as such in managing a company.

Practical implications: A properly constructed in-house plan of accounts makes it possible to prepare a managerial account report for decision-making.

Originality/value: The article constitutes a summary and a reflection on the construction and use of managerial accounting tools in company management and SME accounting.

Keywords: management accounting, management income statement, multi-stage and multi-block income statement, variable costing, small and medium enterprises.

Stan zaawansowania controllingu personalnego w Lasach Państwowych oraz kierunki jego rozwoju

MARTA NOWAK, BEATA SADOWSKA

Streszczenie

Cel: Celem artykułu jest identyfikacja stanu zastosowania koncepcji controllingu personalnego w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe (LP) oraz wskazanie kierunków jego rozwoju.

Metodyka/podejście badawcze: Dokonano triangulacji metod badawczych oraz danych. Wykorzystano podejście ilościowe i jakościowe. Dokonano analizy źródeł wtórnych, prowadzono badania ilościowe pierwotne (metoda ankietowa), w wyniku analizy zaobserwowanych zjawisk dokonano syntezy wyników. Przedstawiono wytyczne dla LP (mapa controllingu personalnego) oraz wskazano na dalsze kierunki badań. Wykorzystano techniki graficznej prezentacji danych.

Wyniki: LP ponoszą wysokie koszty administracyjne. Są to głównie koszty zarządzania zasobami ludzkimi. LP dysponują zasobami ludzkimi o wyjątkowym charakterze. Controlling personalny nie jest znany, nie jest wykorzystywany w LP; występują pojedyncze zadania controllingu. LP rzadko sporządzają analizy struktur zatrudnienia czy budżety operacyjno-kadrowe; rzadko dokonują pomiaru dokonań oraz analizy wskaźnikowej w obszarze polityki kadrowej. LP nie są gotowe do wdrożenia controllingu personalnego.

Ograniczenia badawcze: Niska zwrotność ankiet, specyfika gospodarki leśnej, mylenie pojęcia controllingu z kontrolą, brak motywacji do wdrażania zmian (monopol); centralizacja zarządzania, brak procedur delegowania zadań i odpowiedzialności.

Implikacje praktyczne: Rekomenduje się: (1) wdrożenie controllingu personalnego w LP procesowo i hierarchicznie; (2) umiejscowienie controllera personalnego od poziomu makro – Generalna Dyrekcja LP do poziomu mikro – nadleśnictwo. Zaproponowano ogólny schemat procesu implementacji controllingu personalnego w nadleśnictwie, obejmujący pięć podstawowych etapów, które scharakteryzowano na poziomie ogólnym, a także autorską mapę procesu implementacji controllingu personalnego.

Oryginalność/wartość: Zaprezentowano pierwsze w Polsce badanie dotyczące stanu zastosowania controllingu personalnego w LP. Poszerzono wiedzę dotyczącą implementacji controllingu personalnego w jednostkach publicznych, które nie są nastawione na zysk. Na podstawie zidentyfikowanych luk, zaproponowano autorski model wdrożenia controllingu personalnego w LP.

Słowa kluczowe: controlling, controlling personalny, Lasy Państwowe, zasoby ludzkie, służba leśna, nadleśnictwo.

Abstract

Purpose: The paper aims to identify the advancement of the human resource controlling (human resource management control) concept in State Forests National Forests Holding (Pol. Lasy Państwowe – LP) and define the directions of its development and application.

Methodology/approach: Triangulation of research methods and data was performed. Quantitative and qualitative approaches were used. Secondary sources were analyzed, quantitative primary research was conducted (survey method), and as a result of analyzing the observed phenomena, the results were synthesized. Guidelines for LP are presented (map of personnel controlling), and further research directions are indicated. Graphical presentations of data are used.

Findings: The State Forests incur high administrative costs, particularly regarding human resource management costs. State Forests' human resources are characterized by a unique character (forestry services). Human resource controlling is neither known nor used in State Forests, although some controlling tasks are performed. State Forests rarely analyze the employment structure or operational human resource budgets, and they rarely measure performance or analyze the indicators for human resource management policy. State Forests National Forests Holding is not currently ready to implement human resource controlling.

Practical implications: We recommend: (1) Implementing human resource controlling in State Forests in a hierarchical and processual setting, (2) Creating the position of controller from the macro level (General Directorate of State Forests) to the micro level (Forest District). We have developed a general scheme for implementing human resource controlling in a forest district that comprises five fundamental stages, which we explain briefly. We have developed our own map of the human resource-controlling implementation process.

Originality/value: This is the first study in Poland on the status of implementing personnel controlling in LP, and it expands knowledge on the implementation of personnel controlling in non-profit public entities. Based on the identified gaps, our own model for implementing personnel controlling in LP is proposed.

Keywords: controlling/management control, human resource controlling/human resource control, State Forests, human resources, forest service, forest district.

Wykorzystanie fotografii w raportach niefinansowych jako narzędzia legitymizacji działalności spółek z branży spożywczej w Polsce

ARLETA SZADZIEWSKA, GRZEGORZ BUCIOR, ELŻBIETA JAWORSKA

Streszczenie

Cel: Celem artykułu jest ustalenie, czy prezentowane w raportach niefinansowych spółek z branży spożywczej zdjęcia są wykorzystywane do legitymizacji ich działalności.

Metodyka/podejście badawcze: W pracy wykorzystano następujące metody badawcze: analizę literatury przedmiotu oraz ilościową i jakościową analizę treści.

Wyniki: Otrzymane rezultaty wskazują, że zdjęcia prezentowane w raportach niefinansowych przedsiębiorstw z branży spożywczej stanowią element ich strategii legitymizacji. Służą one do budowania wizerunku społecznie odpowiedzialnej organizacji. Świadczą o tym często powtarzające się na fotografiach wyidealizowane obrazy szczęścia i zadowolenia pracowników oraz ich rodzin, społeczności lokalnych czy nieskażonej działalnością gospodarczą przyrody. Stosowanie takich praktyk ma na celu uzyskanie z góry określonego wrażenia wśród interesariuszy na temat zaangażowania przedsiębiorstwa w zrównoważony rozwój.

Ograniczenia/implikacje badawcze: Artykuł ma pilotażowy charakter i stanowi wstęp do dalszych badań na temat wizualizacji informacji w raportach niefinansowych. Badanie zostało bowiem ograniczone do ośmiu spółek z branży spożywczej, do jednej formy wizualizacji informacji oraz jednego okresu sprawozdawczego. Z tego powodu istnieje potrzeba prowadzenia dalszych badań mających na celu ustalenie, czy przedsiębiorstwa z innych branż i regionów wykorzystują zdjęcia oraz inne formy wizualizacji informacji w celu uzyskania legitymacji swojej działalności.

Praktyczne implikacje: Badania wskazują na znaczenie zdjęć umieszczanych w raportach niefinansowych w tworzeniu wizerunku firm zaangażowanych w zrównoważony rozwój. Poszerzają one wiedzę na temat znaczenia wizualizacji informacji w komunikacji przedsiębiorstwa z jego interesariuszami.

Oryginalność/wartość: Artykuł odnosi się do bardzo aktualnej, ale niedostatecznie jeszcze zbadanej w Polsce problematyki dotyczącej wykorzystania fotografii do zarządzania wrażeniem w raportach niefinansowych. Jest on pierwszą publikacją przedstawiającą analizę zdjęć z punktu widzenia tworzenia przekazu dla interesariuszy w celu uzyskania legitymacji działalności przez przedsiębiorstwa.

Słowa kluczowe: raportowanie niefinansowe, zdjęcia, wizualizacja informacji, zarządzanie wrażeniem, legitymizacja.

Abstract

Purpose: The article aims to determine whether the images presented in the non-financial reports of food companies are used to legitimize their operations.

Methodology/approach: A literature analysis and quantitative and qualitative content analysis were used.

Findings: The results indicate that the photos presented in the non-financial reports of food companies constitute an element of their legitimization strategy, serving to build the image of a socially responsible organization. This is evidenced by the often-recurring idealized images that present the happiness and contentment of employees and their families, as well as local communities, or depicting nature unspoiled by economic activity. The use of such practices aims to elicit a preconceived impression of the company's commitment to sustainability among stakeholders.

Research limitations/implications: As this is a pilot study and a prelude to further research on information visualization in non-financial reports, the study was limited to eight companies operating in the food industry, one form of information visualization, and one reporting period. Therefore, there is a need for further research to determine whether companies in other industries and regions use photos and other forms of information visualization to gain legitimacy for their operations.

Practical implications: The study highlights the significance of the photos included in non-financial reports in establishing the image of companies committed to sustainability. It expands knowledge on the importance of information visualization in a company's communication with its stakeholders.

Originality/value: The article addresses a very topical but insufficiently researched issue in Poland concerning the use of photography for impression management in non-financial reporting. This is the first paper to present an analysis of photographs from the perspective of a company's message creation for stakeholders to legitimize its activities.

Keywords: non-financial reporting, photos, information visualization, infographics, impression management, legitimization.

W kierunku umiędzynarodowienia / Towards internationalization

Socio-ethical determinants of operational and accounting manipulation. Empirical research results

MAŁGORZATA CYGAŃSKA, ANNA BARTOSZEWICZ

Abstract

Purpose: This article assesses the impact of personal moral philosophies, ethics, and ethical judgment on operational and accounting manipulation among accounting students.

Methodology/approach: An analysis of the literature on the research subject was used, and a survey on perceptions of accounting manipulations (ACC) and operational manipulations (OM) was conducted among a group of accounting students studying at two universities in Poland. A linear regression model, Mann-Whitney, and Wilcoxon signed rank test were used to verify the research hypotheses.

Findings: The research results offer insights into how accounting students perceive accounting and operational manipulation, revealing differences in the ethical assessment of these phenomena depending on the respondent's moral attitude. We found that age significantly influences the assessment of accounting manipulations and that ethical ideologies influence the manipulation of moral judgments in the case of unemployed people.

Research limitations/implications: A significant limitation is that the study focused on students, which may bias findings. To draw broader conclusions, it would be necessary to include working people in the study, with further differentiation based on their profession and position in the organisation.

Originality/value: The article contributes to behavioural accounting thanks to pioneering insights into students' perceptions of accounting and operational manipulation in Poland. The results serve as a foundation for future research. They also raise awareness of future accounting specialists on behavioural and ethical issues they may encounter during the educational process. Professional associations may also use the material when working on ethical standards.

Keywords: accounting manipulations, operational manipulations, behavioural accounting, accounting students.

Streszczenie

Cel: Celem artykułu jest ocena wpływu osobistych filozofii moralnych, etyki i osądu etycznego na manipulacje w zakresie decyzji operacyjnych i księgowych wśród studentów rachunkowości.

Metodyka/podejście badawcze: Do realizacji celu wykorzystano analizę literatury przedmiotu oraz przeprowadzono badania ankietowe na grupie studentów rachunkowości studiujących na dwóch uniwersytetach w Polsce pod kątem postrzegania manipulacji księgowych (ACC) i manipulacji operacyjnych (OM). Do weryfikacji hipotez badawczych wykorzystano model regresji liniowej, test Manna-Whitneya oraz test Wilcoxona.

Wyniki: Wyniki badań dają perspektywę postrzegania przez studentów rachunkowości zjawiska manipulacji księgowych i operacyjnych. Jednocześnie pokazują różnice w ocenie etycznej tego zjawiska w zależności od prezentowanej postawy moralnej przez respondentów. Stwierdzono m.in. istotny wpływ wieku oraz doświadczenia zawodowego na ocenę manipulacji księgowych.

Ograniczenia/implikacje badawcze: Istotnym ograniczeniem jest zawężenie badanej populacji do grupy studentów, co może generować ustalenia z badań w określonym kierunku. W celu przeprowadzenia szerszego wnioskowania należałoby włączyć do badań osoby pracujące, różnicując dodatkowo respondentów pod kątem wykonywanej profesji oraz zajmowanego stanowiska w organizacji.

Oryginalność/wartość: Artykuł stanowi istotny wkład w obszar rachunkowości behawioralnej, dzięki pionierskim ustaleniom w zakresie postrzegania przez studentów w Polsce manipulacji księgowych i operacyjnych. Dokonane ustalenia mogą być przyczynkiem do kontynuacji przedmiotowego wątku, a także podnoszenia świadomości przyszłych specjalistów księgowych w kwestiach behawioralnych i etycznych w czasie procesu edukacyjnego. Materiał może być również wykorzystany przez stowarzyszenia zawodowe podczas pracy nad standardami etycznymi.

Słowa kluczowe: manipulacje księgowe, manipulacje operacyjne, rachunkowość behawioralna, studenci rachunkowości.

The “comply or explain” principle in corporate governance statements in Poland

ELŻBIETA IZABELA SZCZEPANKIEWICZ, JOANNA BŁAŻYŃSKA,
BEATA ZALESKA, HANNA CZAJA-CIESZYŃSKA,
DOMINIKA KORDELA

Abstract

Purpose: Each entity that submits a corporate governance statement is required to indicate the principles that it did not apply and to explain the circumstances and reasons for not applying them. The objective of this article is to assess the scope of corporate governance reporting in Poland, with a particular focus on the areas where companies deviated from applying corporate governance principles.

Methodology/approach: The study involved 280 corporate governance statements made by 140 listed companies on the Warsaw Stock Exchange (WSE-LCs). The time scope of the study covers the years 2020–2021, as in that period, the scope of applying good practices of corporate governance was changed at the WSE. In addition to the content analysis of corporate governance statements, the study also applied the following research methods: bibliometric analysis, a critical review of the literature, comparative analysis, as well as induction and synthesis methods used in formulating the conclusions.

Findings: The results of our empirical research demonstrate that the companies took various approaches to reporting their corporate governance obligations. In 2020, the full application of Best Practices for WSE-LCs was declared by only five companies, and in 2021, only four. This means that the other companies departed from applying them to a smaller or larger extent. While the Best Practices for WSE-LCs 2016 included only one recommendation and eight detailed principles from which at least 20% of the companies deviated, with regard to Best Practices for WSE-LCs 2021 that number was as many as 14 principles. This makes it possible to conclude that the 2021 amendment of the corporate governance good practices code affected the implementation of the “comply or explain” principle compared to the previous year.

Originality/value: This article fits into the current trend of research on non-financial reporting, in particular, changes to the application of corporate governance principles. The article also fills a research gap, defining the key areas of departures from applying corporate governance principles, which were identified for Polish listed companies. The results may be of interest to both academia and the examined entities.

Keywords: corporate governance, corporate governance statement, non-financial information, non-financial reporting, “comply or explain”, Best Practices for WSE-LCs.

Streszczenie

Cel: Obowiązkiem każdej jednostki sporządzającej raport na temat nadzoru korporacyjnego jest wskazanie tych zasad, które nie były przez nią stosowane, wraz z wyjaśnieniem okoliczności i przyczyn odstąpienia od ich stosowania. Celem artykułu jest ocena zakresu raportowania zasad ładu korporacyjnego przez spółki giełdowe w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów odstąpień od ich stosowania.

Metododyka/podejście badawcze: Badaniem objęto 280 oświadczeń o stosowaniu zasad ładu korporacyjnego 140 spółek notowanych na GPW w Warszawie. Zakres czasowy badania objął lata 2020–2021. W artykule oprócz analizy treści wykorzystano również następujące metody badawcze: analizę bibliometryczną, krytyczny przegląd literatury, analizę porównawczą oraz metody indukcji i syntezy użyte podczas formułowania wniosków.

Wyniki: Wyniki badań empirycznych wskazują, że spółki w różny sposób podchodzą do obowiązków sprawozdawczych w zakresie ładu korporacyjnego. Za 2020 rok stosowanie Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW 2016 w pełnym zakresie zadeklarowało tylko pięć spółek, natomiast w 2021 roku tylko cztery spółki. To oznacza, że pozostałe spółki w mniejszym lub większym stopniu odstępowały od ich stosowania, przy czym w przypadku Dobrych Praktyk 2016 można wskazać tylko jedną rekomendację i osiem zasad szczegółowych, a w przypadku Dobrych Praktyk 2021 aż 14 zasad szczegółowych, od których odstąpiło przynajmniej 20% przebadanych spółek. To pozwala stwierdzić, że wprowadzona w 2021 roku zmiana zbiorów dobrych praktyk ładu korporacyjnego wpłynęła znacząco na realizację zasady „comply or explain” w porównaniu do roku poprzedniego, gdy stosowano poprzednią wersję dobrych praktyk.

Oryginalność/wartość: Artykuł wpisuje się w aktualny trend badań prowadzonych w obszarze raportowania niefinansowego i uzupełnia lukę badawczą w tym zakresie, definiując kluczowe dla polskich spółek giełdowych obszary odstąpień od stosowania zasad ładu korporacyjnego. Uzyskane wyniki mogą okazać się interesujące zarówno dla środowiska naukowego, jak i dla badanych podmiotów.

Słowa kluczowe: ład korporacyjny, oświadczenie o stosowaniu ładu korporacyjnego, informacje niefinansowe, raportowanie niefinansowe, „przestrzegaj lub wyjaśnij”, Dobre Praktyki dla GPW.

How do public sector accounting practitioners perceive faithful representation of financial statements? Evidence from Poland

ALEKSANDRA SZEWIECZEK, EWA WANDA MARUSZEWSKA,
MARZENA STROJEK-FILUS, DOROTA ADAMEK-HYSKA

Abstract

Purpose: The purpose of the article is to expand the discussion on the truth and fairness concept and faithful representation in financial statements, and to investigate how accounting practitioners perceive the qualitative characteristics of faithful representation.

Methodology/approach: We conducted a questionnaire survey of public sector accounting practitioners.

Findings: The perceptions of faithful representation are based on the International Federation of Accountants' and International Accounting Standards Board's conceptualizations of this attribute and the applicable legal regulations. In the opinion of accounting practitioners, faithful representation signifies that financial statements disclose information that has been positively evaluated by control and audit authorities. Effectively, the accuracy of financial statements depends on the quality of accounting law in the public sector and the control process. The respondents knew and understood principle-based accounting but were more concerned with rule-based regulations.

Research limitations/implications: The limitation of our study is the sample size, which only permitted an analysis of qualitative variables. The research is a pilot study and will be extended in future work.

Originality/value: In Poland, a country governed by a code of law, the perception of faithful representation is oriented toward precise accounting and is based on legitimization by control and audit authorities demanding high-quality accounting legislation. This study confirms the importance of harmonizing accounting law in Poland. Principles-based standardization in the public sector should replace the existing detailed, technical legislature.

Keywords: public sector accounting, faithful representation, truth and fairness concept, financial statement, rule-based accounting.

Streszczenie

Cel: Celem artykułu jest poszerzenie dyskusji dotyczącej koncepcji jasnego i rzetelnego (uczciwego) obrazu i wiernej prezentacji w sprawozdawczości finansowej oraz zbadanie, jak praktycy rachunkowości postrzegają cechę jakościową sprawozdań finansowych, tj. rzetelność informacji.

Metoda/podejście badawcze: Badania ankietowe praktyków rachunkowości w sektorze publicznym w Polsce.

Wyniki: Postrzeganie wiernej prezentacji wynika z konceptualizacji tej cechy przez Międzynarodową Federację Księgowych i Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości oraz z obowiązujących regulacji prawnych. W opinii specjalistów z zakresu rachunkowości wierna prezentacja oznacza, że sprawozdania finansowe prezentują informacje, które zostały pozytywnie ocenione przez organy kontroli i audytu. W rezultacie rzetelność sprawozdań finansowych zależy od jakości prawa bilansowego w sektorze publicznym i realizowanego procesu kontroli. Respondenci rozumieli rachunkowość opartą na zasadach, ale bardziej koncentrowali się na rachunkowości opartej na regulacjach.

Ograniczenia/implikacje badawcze: Ograniczenie badania wynika z liczebności próby, która umożliwiła jedynie analizę zmiennych jakościowych. Badanie ma charakter pilotażowy i będzie kontynuowane.

Oryginalność/wartość: W Polsce, jako kraju zdeterminowanym przez regulacje prawne, postrzeganie wiernej prezentacji (jak również wiarygodności) jest zorientowane na rachunkowość bardzo precyzyjną, opartą na regulacjach. Istotną determinantą wiernej prezentacji jest także legitymizacja przez organy kontroli i audytu, co równocześnie wymaga wysokiej jakości prawa bilansowego. Prezentowane badanie potwierdza istotność procesu harmonizacji prawa rachunkowości. Rachunkowość oparta na zasadach powinna stopniowo wypierać istniejącą w sektorze publicznym szczegółową, techniczną legislację.

Słowa kluczowe: rachunkowość sektora publicznego, wierna prezentacja, prawda i rzetelność, sprawozdanie finansowe, rachunkowość oparta na regulacjach.

Ze współpracy z zagranicą / International cooperation

Corporate news disclosure on intangible assets during the COVID-19 crisis in pharmaceutical companies

MIŁOŚ PETKOVIĆ, PIOTR LUTY, VULE MIZDRAKOVIĆ

Abstract

Purpose: This study explores corporate news communication about intangible assets during the COVID-19 crisis in the largest global pharmaceutical companies.

Methodology/approach: Computerised lexical content analysis was performed on 297 articles (texts) from 34 companies, amounting to 280,246 words. We generated a bottom-up clustering of the keywords, titles and abstracts. The qualitative data were obtained from the ProQuest textual database by Clarivate.

Findings: The research demonstrates that the biggest global pharmaceutical companies focused intensively on intangible assets during the crisis. They disclosed information on three main intangibles: (1) brand, (2) patent and (3) license, covering 78.17% of the entire corpus text.

Research limitations: The study limitations include the fact that the sample concerns only the biggest pharmaceutical companies that met our criteria. Further research could cover small and medium-sized companies and other industries. Finally, further analysis could combine quantitative and qualitative methods within the same research.

Originality/value: The research article contributes to the current literature on intangible asset narratives, showing how the biggest pharmaceutical companies tend to achieve a competitive advantage, stay successful during a crisis and address messages to their key stakeholders. Considering the high risks and existing uncertainties, these messages could be of the utmost importance.

Keywords: intangible assets, corporate news, COVID-19, pharmaceutical companies, content analysis.

Streszczenie

Cel: Celem artykułu jest zbadanie informacji komunikowanych przez największe światowe spółki farmaceutyczne związanych z wartościami niematerialnymi i prawnymi w czasie pandemii COVID-19.

Metodyka/podejście badawcze: W artykule przeprowadzono analizę treści 297 artykułów (tekstów) z 34 firm, obejmujących 280 246 słów. Przeprowadzono grupowanie słów kluczowych, tytułów i abstraktów. Dane jakościowe uzyskano z bazy danych ProQuest firmy Clarivate.

Wyniki: Wyniki badania wykazały, że największe światowe firmy farmaceutyczne w czasie kryzysu intensywnie skupiały się na wartościach niematerialnych i prawnych. Spółki ujawniły informacje dotyczące trzech głównych elementów wartości niematerialnych i prawnych: (1) marki, (2) patentu i (3) licencji, które zajmowały 78,17% całego tekstu.

Ograniczenia badawcze: Ograniczeniem artykułu jest fakt, że próba dotyczy wyłącznie największych firm farmaceutycznych. Dalsze badania mogą również objąć mniejsze i średnie przedsiębiorstwa oraz inne branże. Dodatkowo w dalszej analizie można połączyć metody ilościowe i jakościowe.

Oryginalność/wartość: Artykuł stanowi rozwinięcie i uzupełnienie istniejącej literatury na temat informacji o wartościach niematerialnych i prawnych oraz tego, w jaki sposób największe firmy farmaceutyczne dążą do osiągnięcia przewagi konkurencyjnej, odnoszą sukcesy w czasie kryzysu i kierują komunikaty do swoich kluczowych interesariuszy. Biorąc pod uwagę wysokie ryzyko i niepewność prowadzenia działalności w sektorze farmaceutycznym, informacje te mogą mieć ogromne znaczenie dla spółek.

Słowa kluczowe: wartości niematerialne i prawne, informacje korporacyjne, COVID-19, spółki farmaceutyczne, analiza treści.

Pressures to breach accounting ethics principles and job satisfaction of accountants

ANDRIJANA ROGOŠIĆ, HELENA REPIĆ

Abstract

Purpose: The main objective of our study is to determine the levels of pressure to breach accounting ethics principles that professional accountants in business are exposed to. This research aims to explore accountants' intention to quit the profession due to ethics-related pressures. In addition, we analysed the effect of pressure due to conflicts of interest on job satisfaction.

Methodology/approach: This study is based on a survey. The research instrument was an online questionnaire addressed to professional accountants in business. The collected primary data was statistically analysed. We performed the Jonckheere-Terpstra test to verify the hypotheses.

Findings: Our evidence suggests that accountants in Croatia most frequently face the pressure to perform without expertise or due care. The intention to quit the accounting profession is related to the frequency of exposure to pressures regarding the preparation and presentation of accounting information, inducements, and non-compliance with the laws and regulations. The pressure due to the conflicts of interest has a negative impact on job satisfaction with the nature of the work, top management, co-workers, and supervision.

Research limitations/implications: This evidence is provided for a relatively small sample of Croatian accountants (N = 85), which could be considered a limitation of our study. Nevertheless, our study has important implications for future research that should explore in depth various factors that induce the pressures to breach accounting ethics principles.

Originality/value: Our findings fill an important gap in research into job satisfaction and accounting ethics. Since the ethics-related pressures that accountants face have been poorly examined, this paper has made a significant contribution to accounting ethics literature.

Keywords: accounting ethics, accountants, pressures, financial reporting quality, job satisfaction.

Streszczenie

Cel: Głównym celem artykułu jest określenie poziomu nacisków na naruszenie zasad etyki rachunkowości, na jakie narażeni są zawodowi księgowi zatrudnieni w przedsiębiorstwach. Celem tego badania jest zbadanie zamiaru rezygnowania z zawodu księgowych ze względu na presję związaną z etyką. Ponadto przeanalizowaliśmy wpływ presji wynikającej z konfliktu interesów na satysfakcję z pracy.

Metodyka/podejście badawcze: Zastosowano badanie ankietowe. Instrumentem badawczym była ankieta internetowa skierowana do zawodowych księgowych prowadzących działalność gospodarczą. Zebrane dane pierwotnie poddano analizie statystycznej. W celu weryfikacji hipotez wykorzystano test Jonckheere'a-Terpstry.

Wyniki: Zebrane dane sugerują, że księgowi w Chorwacji najczęściej spotykają się z presją, aby wykonywać swoje obowiązki bez wiedzy specjalistycznej i należytej staranności. Zamiar odejścia z zawodu księgowego wiąże się z częstotliwością narażenia na naciski dotyczące: sporządzania i prezentacji informacji księgowych, zachęt oraz nieprzestrzegania prawa i regulacji. Presja wynikająca z konfliktu interesów ma negatywny wpływ na satysfakcję z pracy z charakteru pracy, najwyższego kierownictwa, współpracowników i nadzoru.

Ograniczenia/implikacje badawcze: Dowody te przedstawiono dla stosunkowo małej próby chorwackich księgowych (N = 85), co można uznać za ograniczenie naszego badania. Niemniej jednak badanie ma ważne implikacje dla przyszłych badań, które powinny dogłębnie zbadać naciski na łamanie zasad etyki rachunkowości i różne czynniki je wywołujące.

Oryginalność/wartość: Ustalenia w artykule wypełniają istotną lukę w badaniach dotyczących satysfakcji z pracy i etyki rachunkowości. Ponieważ presje związane z etyką, przed którymi stają księgowi, zostały dotychczas słabo zbadane, niniejszy artykuł stanowi znaczący wkład do literatury dotyczącej etyki rachunkowości.

Słowa kluczowe: etyka rachunkowości, księgowi, presje, jakość sprawozdawczości finansowej, satysfakcja z pracy.

Sprawozdania z konferencji / Raport of the conference

XXVII ogólnopolska konferencja naukowa *Rachunkowość a controlling* *Wyzwania współczesnej rachunkowości i controllingu* Polanica-Zdrój, 9–11 października 2023 roku

PIOTR BEDNAREK

Streszczenie

Tekst zawiera sprawozdanie z konferencji naukowej zorganizowanej przez Katedrę Rachunku Kosztów, Zarządzania Podatkami i Controllingu Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu w dniach 9–11 października 2023 roku w Polanicy-Zdroju. Konferencja w ramach cyklu „Rachunkowość a controlling” pod hasłem przewodnim *Wyzwania współczesnej rachunkowości i controllingu* zgromadziła wielu ekspertów, naukowców i praktyków z dziedziny rachunkowości. W trakcie dwudniowych obrad przedstawiono wiele interesujących referatów cieszących się dużym zainteresowaniem uczestników, którzy mieli również możliwość zadawania pytań na temat omawianych zagadnień. Konferencja była doskonałą okazją do nawiązania kontaktów naukowych oraz wymiany doświadczeń z praktykami rachunkowości i controllingu. Było to ważne wydarzenie dla specjalistów z tej dziedziny, które przyczyniło się do pogłębienia debaty na temat aktualnych problemów rachunkowości i controllingu oraz zmian zachodzących w tych dziedzinach.

Abstract

The text contains a report from the scientific conference organized by the Department of Cost Accounting, Tax Management and Controlling of the Wrocław University of Economics and Business on October 9–11, 2023 in Polanica-Zdrój. The conference as part of the Accounting and controlling series under the motto: *Challenges of contemporary accounting and controlling* gathered many experts, scientists and practitioners in the field of accounting. During the two-day meeting, a number of interesting papers were presented that were very popular with the participants, who also had the opportunity to ask questions on the issues discussed. The conference was an excellent opportunity to establish scientific contacts and exchange experiences with accounting and controlling practitioners. It was an important event for specialists in this field, which contributed to deepening the debate on current problems of accounting and controlling and changes taking place in these fields.